

О. М. Вакульчик, д. е. н., професор, завідувач
кафедри обліку і аудиту
Академії митної служби України
І. Г. Сисолятіна, магістрант
Академії митної служби України

РОЛЬ МИТНОГО ПОСТАУДИТУ В ПОБУДОВІ ПРОФІЛЮ РИЗИКУ

У статті розглядаються особливості формування системи управління ризиками в галузі митної справи, необхідність і шляхи інтегрування митного постаудиту до системи управління ризиками.

В статтє рассматриваются особенности формирования системы управления рисками в сфере таможенного дела, необходимость и пути интегрирования таможенного постаудита в систему управления рисками.

In the article the features of forming of the system of management risks in customs sphere, are examined necessity and the ways of integrations of post clearance audit to the system of management risks, are studied.

Ключові слова. Система управління ризиками, профіль ризику, митний постаудит, митний контроль, митне оформлення.

Вступ. XXI ст. характеризується значним посиленням ролі процесів глобалізації та інтеграції у всьому світі, адже орієнтація багатьох економічних систем на побудову ринкової моделі господарювання потребує розвитку всебічних міжнародних економічних зв'язків з метою реалізації економічного потенціалу країни на зовнішньому ринку. У результаті тісного співробітництва між країнами обсяги міжнародної торгівлі з кожним роком невинно зростають і перед митними адміністраціями всього світу постають нові проблеми, для розв'язання яких потрібно застосовувати цілком нові та нестандартні підходи.

© **О. М. Вакульчик, І. Г. Сисолятіна, 2011**

Одним зі шляхів розв'язання проблеми постійного зростання обсягів міжнародної торгівлі, з одного боку, та вимогами світової торговельної спільноти спростити митні процедури – з іншого боку, стало застосування ризик-менеджменту під час митного контролю та митного оформлення [1]. Тому зараз ризик-менеджмент став невід'ємною частиною процесу митного контролю та оформлення.

Теоретичні і практичні аспекти розробки системи управління ризиками в митній справі досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, такі як Д. Відовсон, Е. Іордаче, А. Войкулет, С. Холловой, С. Демченко, І. Квеліашвілі, П. Пісний, В. Науменко, П. Пашко, С. Терещенко та ін. Проте більшість науковців розглядають застосування системи управління ризиками лише на етапі митного контролю та митного оформлення. Пріоритетність профілювання ризиків на цьому етапі зумовлена постійним зростанням товарообігу, а також достатньо високим рівнем автоматизації митного контролю та митного оформлення.

Важливою складовою системи ризик-менеджменту є митний постаудит як визнаний у всьому світі спосіб гармонізації та спрощення митних процедур. Проте можливість інтегрування результатів контрольно-перевірної роботи в систему управління ризиками належного висвітлення в літературі не здобула.

Постановка завдання. Зважаючи на те, що створення ефективної системи управління ризиками – це одна з передумов належного функціонування всієї митної служби, метою нашої роботи є дослідження процесів регулювання ризиків на державному рівні з використанням інформативної бази митного постаудиту при контролі за дотриманням законодавства у сфері митної справи та визначення основних шляхів удосконалення цієї системи.

Результати дослідження. Ризик-менеджмент, чи управління ризиками – порівняно новий напрям у теорії і практиці менеджменту, що впевнено посів своє місце серед сучасних методів управління [2]. Аналіз проблем економічної науки та практики переконливо свідчить, що врахування невизначеності, конфліктності й породжуваного ними ризику є однією з магістральних ліній розвитку економічної теорії другої половини ХХ ст. [3]. Ризик є всюди, його неможливо уникнути в жодному з видів ділової активності. Наприклад, ризиковано розміщувати гроші в банку, купувати цінні папери, вкладати кошти в інновації, інвестиційні проекти тощо. Навіть бездіяльність у сфері бізнесу пов'язана з ризиком невикористаних можливостей.

Існує багато визначень ризик-менеджменту. Так, Г. В. Чернова розглядає систему управління ризиками в широкому та вузькому сенсі. “У широкому сенсі управління ризиком – це мистецтво та наука про забезпечення умов успішного функціонування будь-якої виробничо-господарської одиниці в умовах ризику. У вузькому значенні управління ризиком являє собою процес розробки та імплементації програми зменшення будь-яких збитків, що виникають випадково” [4]. На думку В. В. Вітлінського та Г. І. Великоіваненка, управління ризиками – це необхідність використовувати в управлінській діяльності різноманітні підходи, процеси, заходи, які дозволяють певною мірою (наскільки це можливо) прогнозувати можливість настання ризикованих подій і домагатися зниження ступеня ризику до допустимих меж [5]. “Управління ризиком – синтетична наукова дисципліна, яка вивчає вплив на різноманітні сфери людської

діяльності випадкових подій, що чинять фізичну та матеріальну шкоду. Точніше було б казати про управління ризиком не як про науку, а як про методологію, яка має власний набір термінів, класифікацій, єдиний підхід до аналізу різноманітних ризиків”, – таке визначення управління ризику дає Н. В. Хохлов [6].

Кожне з цих визначень заслуговує на увагу, але знайти місце ризик-менеджменту в діяльності державних установ або підприємств за їх допомогою дуже важко. *На наш погляд, найбільш повним є визначення, згідно з яким управління ризиком розглядається як координована діяльність щодо управління бізнес-процесами з урахуванням ризиків та полягає в систематичному виявленні, оцінці та нейтралізації таких ризиків і їх наслідків.*

Нині більшість науковців розглядають ризик-менеджмент у сфері підприємництва та бізнесу, натомість ризикам у державному секторі приділено зовсім мало уваги, хоча тут постійно виникають різноманітні ризики: політичні, соціальні, економічні.

Митна справа також пов'язана з виникненням різноманітних ризиків, наприклад, при імпорті найчастіше виникає ризик зменшення надходжень митних платежів через заниження суб'єктами ЗЕД митної вартості товарів або через неправильну класифікацію, при експорті більша увага приділяється нетарифним заходам регулювання. Розглядаючи ризик-менеджмент у сфері митної справи, слід розуміти, що управління ризиками має відрізнятися залежно від видів ризику та етапів, на яких він проявляється. Розглядаючи ризики, що виникають у процесі митної діяльності, можна виділити етапи їх виникнення (рис. 1).

1. Контроль доставки товарів. Розглядається ризик недоставлення товарів до митного кордону України (пункт пропуску) та від пункту пропуску до митниці призначення. Світовий досвід показує, що найбільша кількість правопорушень у сфері митної справи припадає на попередні операції, що робить цей ризик надзвичайно актуальним.

2. Етап митного контролю та митного оформлення. У цій сфері виникає безліч ризиків. Так, під час вивезення товарів найбільш важливий ризик ухилення сплати митних платежів та податків, при експорті більший контроль приділяється ризикам, що пов'язані із заходами нетарифного регулювання, фактичним вивезенням товарів та поверненням ПДВ. Документальний контроль включає ризик неправильного визначення коду товару, країни походження, неповноти кількісних і вартісних показників тощо. Під час контролю за додержанням заборон та обмежень розглядаються ризики ввезення заборонених товарів чи, наприклад, вивезення культурних цінностей. Валютний контроль пов'язаний перш за все з ризиком неправильного визначення митної вартості, що дає змогу ухилитися від повної сплати митних платежів (митна вартість є базою для нарахування мита, митних зборів, акцизного збору, ПДВ). Ризики, пов'язані з правильним нарахуванням митних платежів, фактичним надходженням коштів, виявляються на етапі контролю митних платежів. Також на цьому етапі перевіряється податкова заборгованість у суб'єкта ЗЕД: наявність податкового боргу унеможливує застосування спрощеного митного контролю, відповідний суб'єкт ЗЕД потрапляє до так званого “чорного списку”.

3. Виникнення ризиків після факту митного оформлення пов'язано з неможливістю перевірки деяких даних під час митного контролю, наприклад ризик невиконання зобов'язання про використання товарів цільового призначення чи переробки давальницької сировини.

4. Застосування митного аудиту передбачає ризики, що виникають під час преаудиту (попереднього аудиту) і митного постаудиту. Митний преаудит – це новітній напрямок діяльності, він використовується в європейських країнах з метою визначення надійності економічного оператора, полегшення роботи щодо оцінки ризиків економічного оператора. Митний постаудит розглядає як ефективність відбору об'єктів митного постаудиту, так і ризик невиявлення порушень. Оцінка ступеня ризику в митному постаудиті охоплює всі етапи, але найістотнішу роль відіграє на етапі відбору об'єктів для перевірки. У країнах – членах Європейського Союзу такий відбір здійснюється за допомогою спеціально розробленого автоматизованого інформаційного модуля. Основними елементами такого модуля є база даних, що включає всю наявну інформацію про суб'єктів ЗЕД, і фактор ризику. Фактор ризику визначається для кожного суб'єкта ЗЕД і являє собою двозначне число: перша цифра означає оцінку ступеня ризику, друга – регулярність проведення перевірок. Залежно від комбінації цифр кожному суб'єктові ЗЕД присвоюється відповідний ступінь ризику: високий, середній, маленький. Відповідно аудит проводиться в особливих випадках, достатність контролю під час митного оформлення. За допомогою бази даних і факторів ризику визначаються періодичність, послідовність та обсяг планових перевірок. В Україні такої системи немає, а відбір об'єктів для проведення митного постаудиту здійснюється на основі переліку критеріїв, затверджених наказами митниці.

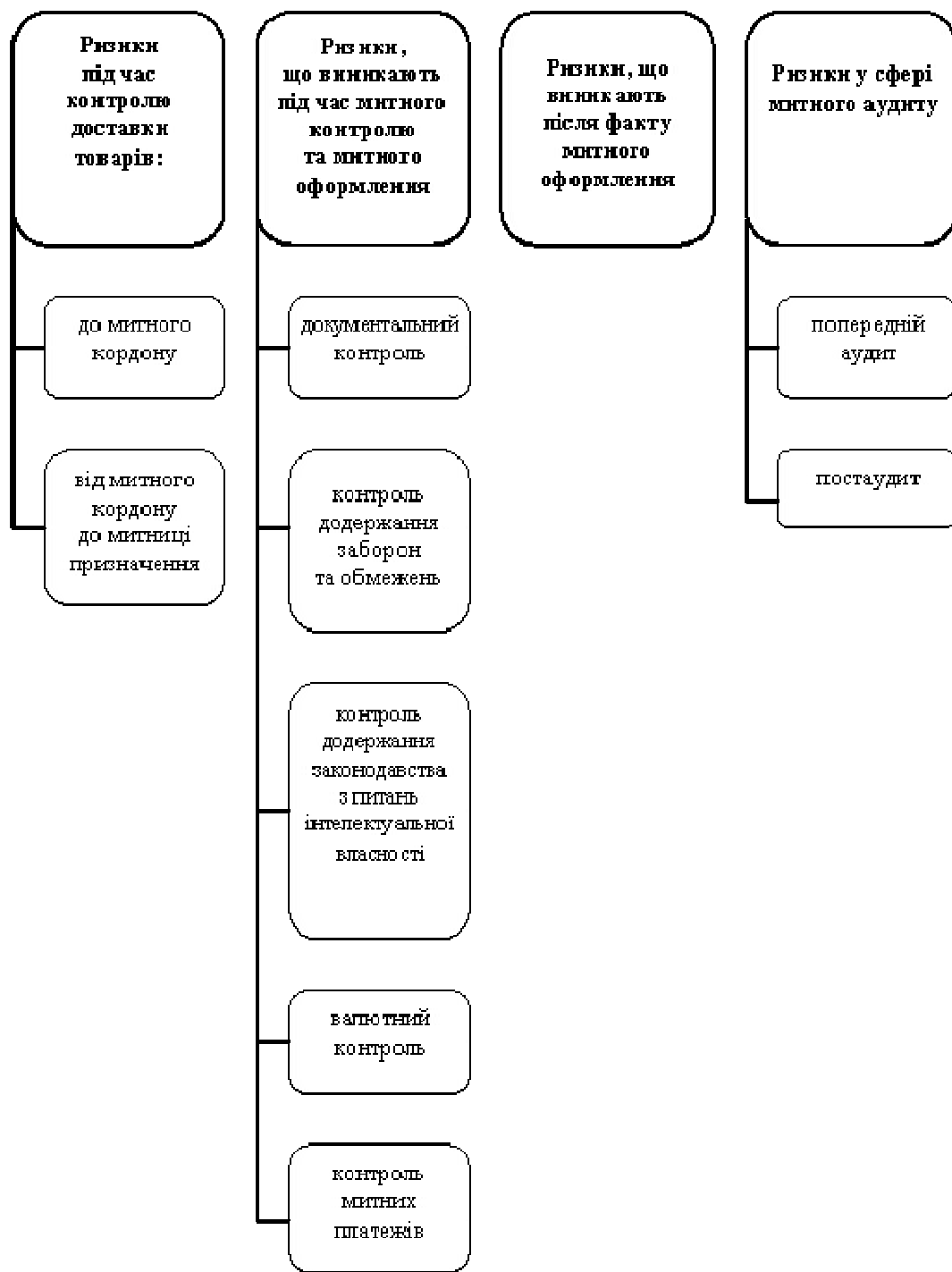

Рис. 1. Етапи виникнення ризику в митній діяльності

У Міжнародній конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур Всесвітньої митної організації закріплено основні принципи митного контролю, що передбачають використання системи управління ризиками [7]. Для ефективного застосування системи управління ризиками потрібно визначити організацію процесу управління ризиками. Схема процесу та рекомендації щодо застосування зазначених у ній етапів наведено в Інструкції з управління ризиками Всесвітньої митної організації (рис. 2) [8].

Рис. 2. Процес управління ризиками [8]

Установлення контексту управління ризиками передбачає визначення рівнів, які включатиме система управління ризиками (стратегічний, операційний, тактичний), а також визначення сфер ризику, індикаторів ризику та структури їх аналізу. У митній службі України розроблено класифікатор сфер ризику (всього їх 36), які об'єднано в чотири групи: митний режим, можливий характер порушення, можлива мета порушення і вид товару, стосовно якого може бути вчинене порушення. Залежно від профілю ризику кожній сфері ризику властиві свої індикатори. Наприклад, якщо ми візьмемо таку сферу ризику, як митний режим EXP10, то індикатором для неї може стати графа 1 вантажної митної декларації (далі – ВМД), де зазначається тип ВМД.

Етап ідентифікації ризиків передбачає з'ясування того, які ризики, чому і як можуть виникнути. Даний етап потребує ретельного опису процесу контролю, включаючи:

- учасників ЗЕД;
- місце, час і суть ризику, а також суб'єкта ризику;
- небезпеки, що можуть виникнути, та їх негативний вплив;
- причини виникнення окремого порушення.

На етапі аналізу ризиків слід проаналізувати ризики щодо ймовірності їх виникнення, наслідків та визначити механізми контролю. Поєднанням даних елементів визначається оцінний рівень ризику. Якщо оцінні рівні низькі, то такі ризики можуть потрапити в категорію “прийнятних”, і щодо них може не знадобитися вжиття будь-яких заходів.

Оцінка й установлення пріоритетів стосовно ризиків передбачає розподіл ризиків для визначення пріоритетів управління. Існують різні види систем класифікації. Поширена оцінка за високим, середнім і низьким рівнем ризику. У митних органах України використовується саме така система: декларація, потрапляючи до бази даних автоматизованої системи митного оформлення “Інспектор-2006”, за допомогою вбудованого модуля автоматичної системи аналізу та управління ризиками перевіряється на наявність ризику під час оформлення такої декларації.

На заключному етапі навпроти декларації з'являється іконка відповідного кольору, що сигналізує про рівень ризику під час оформлення. Так, зелений колір свідчить, що ступінь ризику нульовий, червоний – навпаки – ступінь ризику високий.

Деякі країни використовують більш детальну систему оцінки ступеня ризику, наприклад, присвоєння балів за шкалою від 1 до 100. Така оцінка дозволяє отримати більшу точність, хоча насамкінець також потребує визначення високих і низьких рівнів ризиків.

Що стосується *вжиття заходів щодо ризиків*, то доцільно проводити моніторинг низькопріоритетних ризиків. Для інших ризиків слід розробити й реалізувати конкретний план управління, що включає врахування ресурсів митних органів (кадрових, фінансових і технічних).

Моніторинг і перевірка. Щоб залишатися ефективною, будь-яка система управління ризиками повинна проводити оцінку раніше визначених ризиків. Оцінку ефективності слід проводити на регулярній основі на всіх етапах, її метою є визначення слабких місць у механізмах контролю й подання рекомендацій з удосконалення. Департаментом боротьби з контрабандою, аналізу ризиків і протидії корупції ведеться постійна робота з удосконалення системи аналізу та управління ризиками, експертна комісія не рідше 1 разу на рік переглядає всі профілі ризику.

Для того щоб процес управління ризиками був успішним та ефективним, він має постійно оцінюватися. Оцінка відповідності визначеним вимогам – це діагностичний інструмент, що дозволяє оцінити рівень відповідності суб'єктів ЗЕД, перевізників вимогам ведення експортної та імпортної

діяльності, відповідності митних правил та митних процедур, що застосовуються до товарів тощо. Крім того, оцінка відповідності може використовуватися митними органами для оцінки власної діяльності.

Значною мірою ефективність застосування системи аналізу й управління ризиками під час митного контролю та митного оформлення залежить від наповнення системи профілями ризику.

Інформаційне наповнення системи аналізу й управління ризиками з метою забезпечення обґрунтованості вибіркових оглядів, підвищення їх результативності в частині створення організаційних умов формування, формалізації та затвердження профілів ризиків здійснюється відповідно до Порядку розроблення профілів ризику, затвердженого наказом Держмитслужби України від 22.12.2010 р. № 1514 (далі – Порядок № 1514) та Порядку взаємодії структурних підрозділів Держмитслужби, митних органів з Департаментом аналітичної роботи, управління ризиками та аудиту під час підготовки та опрацювання пропозицій щодо розроблення профілів ризику, затвердженого наказом Держмитслужби України від 14.08.2009 р. № 754 [9; 10].

Профіль ризику – це основний елемент системи управління ризиками в митній службі України. Профілювання ризиків спрямоване на аналітичну підтримку персоналу, який безпосередньо несе службу на митному кордоні, та передбачає обробку короткої інформації, визначення профілю ризику (опису загрози та алгоритму дій персоналу) і вжиття оперативних (у режимі реального часу) заходів.

Відправним етапом профілювання ризиків є встановлення профілю ризику. Він застосовується під час виконання митних формальностей з метою попередження працівника митної служби про наявність ризику порушення митного законодавства, а також надання конкретних вказівок про застосування відповідних форм контролю. Кінцева мета застосування профілю – забезпечення митної безпеки шляхом прийняття управлінського рішення.

Концепція створення, впровадження і розвитку системи аналізу та керування ризиками, затверджена наказом Держмитслужби України від 27.05.2005 р. № 435, визначає такі терміни.

1. Сфера ризику – окремі згруповані об'єкти аналізу, щодо яких потрібно застосувати окрему форму митного контролю або їх сукупність.

2. Індикатори ризику – визначені критерії із заданими наперед параметрами, відхилення від яких дозволяє здійснювати відбір об'єкта контролю.

3. Профіль ризику – сукупність відомостей про сферу ризику, про індикатори ризику, а також вказівки із застосування необхідних заходів запобігання або мінімізації ризику [11].

Найчастіше профіль ризику являє собою документ і застосовується як у документальному, так і в автоматизованому вигляді, тобто має вигляд паспорта і програмного коду. Паспорт профілю ризику розробляється для документальних та електронних профілів ризику і використовується для їх документального опису. Програмний код формується тільки для електронних профілів ризику і використовується для їх програмної реалізації. Порядком № 1514 [9] затверджено форму паспорта профілю ризику. До нього вносяться такі дані, як дата розробки й затвердження останньої редакції профілю, номер, назва профілю, список сфер та індикаторів ризику, а також перелік форм контролю, що мають бути виконані інспектором у разі спрацювання профілю. Однією з найважливіших складових профілю є оцінка ступеня ризику та опис алгоритму його обчислення. Алгоритм описує послідовність перевірки індикаторів ризику і залежно від їх поєднання дає змогу визначити ступінь ризику і робить профіль ризику гнучким інструментом під час митного контролю та митного оформлення.

Крім того, до профілю ризику готується аналітична довідка для врахування розглянутих у профілі ризику проблем, мінімізації ризику, удосконалення митної справи. Вона передбачає опис розглянутих у профілі сфер ризику, результатів аналітичних розрахунків з цього питання, опис чинників, що спричиняють виникнення проблеми (наприклад, конкретні колізії в законодавстві; заходи тарифного та нетарифного регулювання), оцінку описаного ризику, зокрема оцінку можливої шкоди від його прояву, визначення пропозицій щодо можливих заходів, застосування яких зможе зменшити описаний ризик, усунути причини його виникнення чи мінімізувати шкоду (можливе внесення змін до нормативно-правових актів, які регулюють порядок митного контролю та митного оформлення тощо). Аналітична довідка готується, щоб підвищити якість профілю ризику шляхом комплексного опрацювання проблемного питання та подальшого використання отриманих результатів аналізу ризику.

Станом на 14.04.2011 р. передбачено розподіл профілів ризику за напрямками переміщення товарів та сферами контролю (рис. 3; табл. 1).

Профілі ризику різняться між собою: одні можуть бути спрямовані на конкретний товар, інші – на цілу групу, деякі профілі ризику використовуються тільки при експорті, а інші – при імпорті й транзиті.

Успішне застосування системи управління ризиками пов'язане також з одночасним застосуванням ряду інших важливих методів та інструментів. Світова практика вказує, зокрема, на митний постаудит, який визнано у всьому світі способом гармонізації та спрощення митних процедур, він дає чітку і всеосяжну картину про відповідність митних процедур, що застосовуються до суб'єкта ЗЕД залежно від ступеня ризику, і полягає в перевірці законності та повноти відображення в системі обліку та звітності підприємств – суб'єктів ЗЕД обсягів зовнішньоекономічної діяльності, податків і платежів після факту митного оформлення товарів і транспортних засобів.

Нині в Держмитслужбі майже повністю завершено становлення повноцінної контрольно-перевірної функції, що відповідає загальноновизнаним світовим стандартам. Це підтверджується і наявною законодавчою та нормативно-правовою базою, на підставі якої здійснюються контрольно-перевірні заходи, і сформованими підрозділами, на які покладено завдання контролювати дотримання суб'єктами ЗЕД законодавства України з питань митної справи після завершення митного оформлення товарів і транспортних засобів.

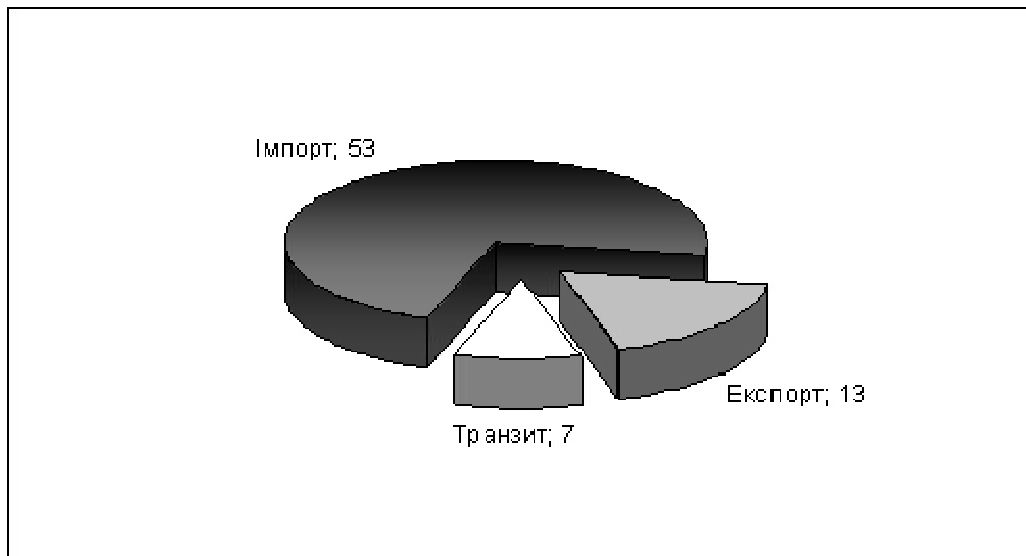

Рис. 3. Розподіл профілів ризику за напрямками переміщення товарів

Таблиця 1

Розподіл профілів ризику за сферами контролю

Сфера контролю	Кількість наявних профілів ризику
Контроль класифікації	15
Контроль дотримання заходів нетарифного регулювання	4
Контроль митної вартості	5
Контроль за правомірністю використання пільг	5
Контроль кількісно-вагових показників	5
Контроль класифікації та/або походження з дотримання антидемпінгових/спеціальних заходів	3
Контроль операцій за нелогічними маршрутами	3
Контроль країни походження	1
Контроль з метою ідентифікації товарів та недопущення приховування товарів від митного контролю	2
Інші рамкові профілі	12

Позитивний результат застосування системи митного постаудиту підтверджується досвідом роботи митних органів як в іноземних державах, так і в Україні. Протягом 2009–2010 рр. спостерігається позитивна динаміка щодо сум коштів, які перераховуються до державного бюджету внаслідок контрольно-перевірної роботи (рис. 4).

Загальний економічний ефект від контрольно-перевірної роботи митних органів у 2009–2011 рр. (станом на 03.03.2011) в частині надходження коштів до бюджету становив близько 107,4 млн грн.

+228 %

+19 %

Перераховані до державного бюджету
кошти, тис. грн

Рис. 4. Динаміка показників контрольно-перевірної роботи у 2009–2010 рр.

Митний постаудит проводиться з метою сприяння інтенсифікації міжнародної торгівлі шляхом допомоги суб'єктам ЗЕД щодо зниження імовірності порушення митних правил у майбутньому, а митним адміністраціям – щодо управління ризиками шляхом застосування та оцінки індикаторів ризику.

Для досягнення мети потрібно виконати такі завдання:

- допомогти суб'єктам ЗЕД подолати будь-які системні помилки, що були виявлені в ході контрольно-перевірної діяльності;
- допомогти митним адміністраціям удосконалити підходи і заходи митного контролю;
- перевіряти дані митної документації протягом певного періоду, виконання зобов'язання правильно й точно декларувати товари і транспортні засоби, правильність інтерпретації та застосування митних правил і процедур;
- виявляти помилки в інформації, що подається суб'єктами ЗЕД, за необхідності виправляти їх та застосовувати необхідні санкції, виявляти порушення правил та митні махінації, пов'язані зі здійсненням експортно-імпортних операцій;
- систематизувати й аналізувати інформацію про результати застосування окремих форм митного контролю або їх сукупності, а також про причини й умови, що сприяють здійсненню митних правопорушень, з метою вироблення пропозицій стосовно побудови нових і вдосконалення існуючих профілів ризику.

Інформація, отримана в результаті митного постаудиту, має використовуватися в побудові системи профілів ризику. На рис. 5 відображено можливі шляхи інтегрування результатів митного постаудиту до формування профілю ризику.

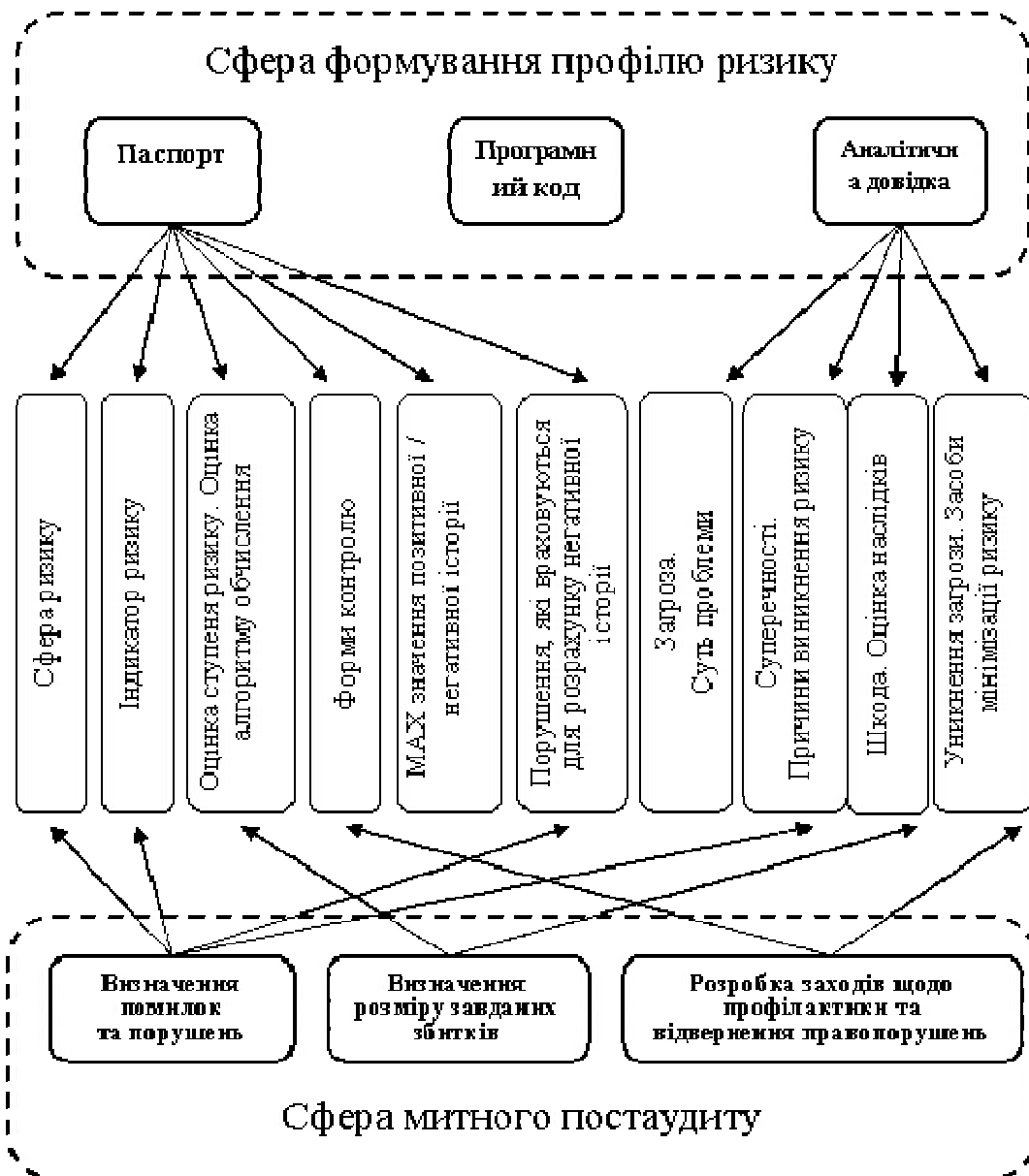

Рис. 5. Використання результатів митного постаудиту для побудови профілю ризику

Під час митного постаудиту працівники митних органів опрацьовують величезні масиви інформації, досліджують різні сфери ризику, такі як законслухняність, організаційна структура, товаропотоки тощо. Ефективна організація митного постаудиту дозволяє проводити фінансовий аналіз на основі даних бухгалтерської звітності для отримання ключових, найбільш інформативних параметрів, які даватимуть об'єктивну й точну картину фінансового стану організації, її прибутків та збитків, змін у структурі активів і пасивів, у розрахунках з дебіторами та кредиторами, на підставі яких можна оцінювати можливості організації виконувати зобов'язання щодо сплати митних платежів, пені, штрафів.

Здійснення митного постаудиту надає змогу виявляти незаконні схеми ухилення від сплати податків і зборів, що мають системний характер, розробити відповідні критерії ризику для виявлення порушень чинного законодавства, сприяти вирішенню проблемних питань шляхом формулювання пропозицій щодо зміни законодавчої бази.

Крім того, результати перевірок суб'єктів ЗЕД можуть використовуватися у формуванні негативної та позитивної історії профілю ризику, що може як підвищити, так і знизити ступінь ризику. Наприклад, якщо під час постаудиту було виявлено порушення законодавства з питань митної справи, то факти мають заноситися до відповідних баз даних. У подальшому значення негативної історії для такого суб'єкта становитиме більше нуля і враховуватиметься під час визначення ступеня ризику. Звісно, значення негативної історії залежатиме від характеру порушення, адже для конкретного профілю ризику певні порушення можуть бути більш вагомими, а деякі – взагалі несуттєвими.

У митних органах розробка профілів, що застосовуються на регіональному рівні, – це перспективний напрямок діяльності. Для застосування регіональних профілів ризиків Департамент боротьби з контрабандою, аналізу ризиків та протидії корупції пропонує використовувати шаблонний підхід – шляхом розробки так званих “рамкових” регіональних профілів ризиків. Суть підходу полягає в тому, що на центральному рівні в установленому порядку готується “рамковий” регіональний профіль ризику за певним напрямком контролю, але такий профіль ризику наповнюватиме митний орган.

Оскільки результати контрольно-перевірної діяльності несуть інформацію за конкретним суб’єктом ЗЕД, що розташований у зоні діяльності відповідного митного органу, інформація, отримана в результаті митного постаудиту, може бути використана для побудови “рамкових” регіональних профілів ризиків.

Висновки. За останній час зростання складності, швидкості та обсягів світової торгівлі значно вплинуло на виконання митними органами своїх обов’язків. Як наслідок, більшість митних адміністрацій не тільки успішно опанували основи ризик-менеджменту, а й реалізували більш дисциплінований та структурний підхід до управління ризиками.

У Держмитслужбі накопичено певний досвід і відпрацьовано порядок розробки профілів ризику, що впроваджуються в роботу митних органів за допомогою АСАУР. Подальший розвиток системи управління ризиками, в тому числі у сфері профілювання, можливий лише за використання всього наявного потенціалу інформаційної бази митниць. Використання досвіду і знань з митного постаудиту для побудови профілю ризику дозволить актуалізувати наявні профілі ризику та побудувати нові. Тому інтегрування результатів проведення аудиторських перевірок у систему профілів ризику є невід’ємною умовою успішного застосування системи управління ризиками в митній справі та виходу її на якісно новий рівень розвитку.

Література

1. Демченко С. Совершенствование системы управления рисками – один из приоритетов развития таможенного дела / С. Демченко, В. Буланая, А. Брендак // Митниця. – 2010. – № 10. – С. 19–21.
2. Старостіна А. О. Ризик-менеджмент: теорія та практика : навч. посіб. / А. О. Старостіна, В. А. Кравченко. – К. : ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2004. – 200 с.
3. Вітлінський В. В. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко. – К. : КНЕУ, 2000. – 292 с.
4. Чернова Г. В. Практика управління ризиками на рівні підприємства / Чернова Г. В. – СПб. : Ин-т страхування. 2000. – 170 с.
5. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2004. – 480 с.
6. Хохлов Н. В. Управление риском / Хохлов Н. В. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2009. – 239 с.
7. Керівництво до Загального додатку до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур. Всесвітня митна організація, 2000.
8. Руководство по управлению рисками. Всемирная таможенная организация, Брюссель, 2003.
9. Про затвердження Порядку розроблення профілів ризику : наказ Держмитслужби № 1514 від 22.12.2010.
10. Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів Держмитслужби, митних органів з Департаментом аналітичної роботи, управління ризиками та аудиту при підготовці та опрацюванні пропозицій щодо розроблення профілів ризику : наказ Держмитслужби № 754 від 14.08.2009 р.
11. Про затвердження Концепції створення, впровадження і розвитку системи аналізу та керування ризиками та Положення про систему аналізу й селекції факторів ризику при визначенні окремих форм митного контролю : наказ Держмитслужби № 435 від 27.05.2005 р.